

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Захарченко В.А.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Світличний О.О.

Торгівля людьми є одним з найсерйозніших порушень прав людини. Проте в Україні з кожним роком, тільки збільшується кількість людей, які постраждали від сучасного рабства. Потрібно зазначити, що дана проблема є актуальною на сьогоднішній день не лише в Україні, а й в усьому світі. Форм торгівлі людьми існує дуже багато. Але в будь-якому випадку ознаки цього кримінального правопорушення є спільні. Це - вербування людини, обіцянки їй хорошої роботи, перспектив, високих заробітків. Ідеться, як правило, про перевезення людини за кордон, або в іншу область, обмеження її свободи.

Відповідно до статті 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Окрім економічних причин, які змушують шукати роботу за кордоном або в різних регіонах своєї країни, важливими факторами, що сприяють торгівлі людьми, є відсутність достовірної інформації про можливості працевлаштування, незнання своїх прав.

За оцінками Міжнародної організації з міграції, понад 260 тисяч українців постраждали від торгівлі людьми, починаючи з 1991 року. А 21% від загального населення України належить до вразливої групи.

Статтею 149 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за торгівлю людьми. Залежно від кваліфікації даного діяння, законом передбачено покарання у виді позбавленням волі на строк від 3 до 15 років [2].

Під експлуатацією людини слід розуміти всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусову вагітність або примусове переривання вагітності, примусове одруження, примусове втягнення у зайняття жебрацтвом, втягнення у злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах тощо.

Особи, які вчиняють вербування, переміщення, переховування чи передачу людини, звісно, зацікавлені передусім у матеріальній вигоді, яку бажають отримати завдяки своїм діям. Важливо, однак, розуміти, що вони діють таким чином, усвідомлюючи, що завербовану (переміщену і т.д.) ними людину надалі експлуатуватимуть інші особи. Саме тому вони й використовують зазначені у ч. 1 ст. 149 КК України способи вчинення даного злочину. Скажімо, особа змушена вдатися до обману для того, аби завербувати людину, оскільки розуміє, що якщо та знатиме про всі подробиці майбутньої роботи, то не погодиться на неї. Необхідно підкреслити, що винний у

вербуванні, переміщенні, переховуванні чи передачі людини зазвичай має мету не особисто експлуатувати потерпілого, а отримати певні кошти чи іншу вигоду завдяки зацікавленості інших осіб у експлуатації людини.

22 лютого цього року у Верховній Раді зареєстрували Проект Закону № 5134 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення кримінальної відповідальності за торгівлю людьми». Участь у його розробці взяли представники Міністерства внутрішніх справ та Департаменту міграційної поліції Національної поліції [3].

Наразі ч. 2 ст. 149 (Торгівля людьми) КК України передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 12 років. Суди при розгляді справ про торгівлю людьми, попри тяжкість кримінальних правопорушень, часто ухвалюють вироки, які передбачають до 5 років позбавлення волі, що дає можливість застосування випробувального терміну відповідно до ст. 75 КК України. Тож збільшення мінімального строку позбавлення волі з 5 до 6 років дозволить виключити підстави для звільнення від відбування покарання з випробуванням без призначення покарання, а отже – завадить злочинцям уникнути реального ув'язнення.

У 1926 році Лігою Націй прийнято Конвенцію про рабство. Цей документ з'явився за двадцять років до створення ООН, але остання бере дану конвенцію за основу для подальшої правової регламентації питань протидії рабству у світі. Конвенція 1926 року визначає рабство як статус чи стан людини, над якою здійснюються будь-які елементи права власності або деякі з них. Держави-учасниці зобов'язалися на своїх територіях повністю скасувати рабство в усіх його формах, припинити работоргівлю і надавати одна одній допомогу в боротьбі з цим злочином [4].

Захист прав людини є одним з пріоритетних напрямів роботи будь-якої міжнародної міжурядової організації, що закріплюються або в установчих документах, або у спеціальних конвенціях. Так, у ст. 5 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 року державами-учасниками Ради Європи наголошено, що кожен має право на свободу та особисту недоторканність.

Наша країна плідно працює для запобігання торгівлі людьми. Але громадяни самі повинні бути уважними і обережними. Особам, які мріють отримати гарну роботу за кордоном, слід звернути увагу на таку інформацію: торгівці людьми діють через агенції з працевлаштування, фірми шоу-бізнесу та служби знайомств. Також вони розміщують брехливі оголошення в газетах та на стендах, звертаються з пропозиціями просто на вулиці, допомагають матеріально, щоб затягнути людину в боргову кабалу. Часто торгівцями живим товаром виявляються добрі знайомі чи друзі, причому значний відсоток серед них – жінки. Найчастішими формами експлуатації є нелегальна секс-індустрія, примусова праця, сурогатне материнство, втягнення в злочинну діяльність та примусове донорство. Треба пам'ятати, що жертвами стають як жінки, так і чоловіки, а також неповнолітні діти [5].

Слід дотримуватись таких рекомендацій:

1. Ніколи нікому у жодному разі не віддавайте свої ідентифікаційні документи крім офіційних службовців! Завжди отримуйте та сплачуйте за свій закордонний паспорт, візи та проїзні документи самі. Це врятує Вас від боргової кабали та стане на перешкоді торгівцям людьми використати Ваші документи для вчинення інших злочинів.

2. Обов'язково візьміть із собою копію внутрішнього та закордонного паспортів. В разі необхідності ці копії можуть спростити процедуру отримання документів на повернення в Україну.

3. З метою працевлаштування за кордоном необхідно укласти трудовий договір зрозумілою для вас мовою. Такий договір оформляють у двох примірниках, один з яких залишається у вас.

4. Якщо Ви їдете за кордон законно працювати, необхідно отримати робочу візу. Туристична або гостьова віза не дає права на роботу. Ви можете стикнутися з нелегальним становищем, експлуатацією та принизливою депортацією із країни.

5. Термін законного перебування на території іноземної держави вказаний у візі. Не користуйтеся послугами незнайомих, які пропонують послуги щодо подовження цього терміну.

6. Залиште своїм родичам та друзям декілька копій наступних документів: внутрішнього паспорту України, закордонного паспорту, візи, контракту, свідоцтва про народження, проїзних документів та фотографії. До того ж, повідомте їм телефонні номери свого роботодавця, своїх друзів за кордоном, консульства (посольства) України та місця потенційного проживання.

7. Якщо за кордоном Ви потрапили у важку ситуацію, зверніться по допомогу до посольства або консульства України в країні перебування або зателефонуйте до Міністерства закордонних справ України.

Перелік посилань

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України в редакції від 25.11.2021 1888-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Проект Закону України № 5134 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення кримінальної відповідальності за торгівлю людьми». URL: <https://www.rada.gov.ua/>

4. Конвенція про рабство 1962 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_857/conv

5. Центр жіночої перспективи. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.women.lviv.ua>